

انسان در رنج و سختی آفریده شده است

احمد عبدالتیان؛ در ادامه مرور سوره های قرآن کریم به سوره مبارک بلد (شهر) می‌رسیم. خداوند متعال در آیات یک تا ۷ این سوره می‌فرماید: «لَا أَقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ، وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ، وَالْوَالِدُ وَمَا وَلَدَ. لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْدِيرٍ عَلَيْهِ أَخَذَ. يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُبَدًا، أَتَيْخُشَبُ أَنْ لَمْ يَرَهُ أَخَذَ. بِهِ ابْنُ شَهْرٍ [مکه] سوگند، درحالی‌که تو در این شهر ساکن هستی! به پدر و فرزندی که پدید آورد، سوگند! همانا ما انسان را در رنج و زحمت آفریدیم. آیا می‌پندارد که هرگز احدی بر او قدرت ندارد؟ می‌گوید مال فراوانی تباه کردم. آیا گمان می‌کند احدی، او را ندیده است؟»

سوره بلد، بیست آیه دارد و در مکه نازل شده است. این سوره، زندگی این دنیا را همراه با تلاش و زحمت معرفی می‌کند. در قرآن کریم سه بار جمله «لَا أَقْسِمُ، به کار رفته و به این معناست که مسئله به قدری روشن است که نیازی به سوگند خوردن ندارد و آن مسئله، این است که انسان در دل رنج و سختی آفریده شده است و کامیابی های دنیوی، آمیخته با رنج و زحمت است. نکته این آیات این است که انسان با اینکه مشقت ها و سختی ها را تحمل می‌کند، با زهم اموال خود را در مسیر نادرست مصرف می‌کند یا وقتی انفاق می‌کند، با خود می‌گوید که مال زیادی از دست دادم و تصور می‌کند کارهایش دیده نمی‌شود، اما انسان تحت سیطره قدرت و علم الهی است. هر مالی که در مسیر حق صرف شود، مایه سربلندی است و نتیجه هر محاسبه‌ای که جای خدا در آن خالی باشد، پوچی و زیانکاری.

حکمت

آل محمد(ص)؛ اساس دین و ستون یقین

محمدجواد علیپورا در بخش پایانی خطبه دوم نهج البلاغه، توصیف‌های عمیق و پرمعنایی درباره جایگاه اهل بیت پیامبر(ص) به چشم می‌خورد که مسیر حق و حقیقت را برای جویندگان روشن می‌سازد. امام علی^(ع) در بخشی از خطبه خود، آل محمد(ص) را با تعبیری دقیق و زیبا معرفی می‌کنند: «هم موضع سره و لجا امره و عبیه علمه و موئل حکمه و کھوف کتبه و جبال دینه.» این جملات کوتاه، درحقیقت ترسیم‌کننده یک نظام معرفتی وولایی است که در آن اهل بیت^(ع)، محور اسرار الهی، پناهگاه امار دینی، گنجینه علم نبوی و کوه‌های استوار شریعت، معرفی شده‌اند. آن‌ها خمیدگی دین را بپهود و لرزش اندام‌های آن را آرامش بخشیده‌اند.

در بخش دیگری از این کلام نورانی، امام^(ع) با اشاره به منافقان، آنان را کسانی می‌داندند که «زرعوا الفجور و سقوه الغرور و حصصوا الثبوره»؛ یعنی گناه کاشتنند، با آب غرور آبیاری کردند و هلاکت درو کردند. این تقابل، مرز میان حق و باطل را به روشنی نمایان می‌سازد. در ادامه، امام^(ع) باصراحت می‌فرمایند که هیچ فردی در این امت با آل محمد(ص) قابل مقایسه نیست و کسانی که مړهون نعمت‌های ایشانند، هرگز با آنان برابر نمی‌شوند، چرا که آل محمد(ص)، اساس دین و ستون یقین هستند. افراتکاران به آنان بازمی‌گردند و واپس ماندگان به مدد ایشان به کاروان دین می‌پیوندند. ویژگی‌های امامت، وصایت و وراثت نبوت، تنها در آن‌ها جمع است. این متن، امروز نیز پیام آور درس‌های بزرگی برای جامعه ماست. در دورانی که گاه مرزهای حق و باطل دچار ابهام می‌شود، بازگشت به این معارف ناب علوی، راهنمای مادر شناخت جایگاه واقعی اهل بیت^(ع) و پیریز از هرگونه مقایسه و تسویه نارواست. اکنون که حق به اهلش بازگشته و به جایگاه اصلی خود بازآمده است، شایسته است که با تأسی به این آموزه‌ها، وحدت و ولایت‌مداری را در جامعه تقویت کنیم و از لغزش در دام نفاق و غرور بپرهیزیم. آل محمد(ص) همچنان اساس دین و ستون یقین‌اند و تنها راه ستگاری، پیوند با این کشتی نجات است.

احکام

گوش دادن به آهنگ‌های ساخته‌شده

با هوش مصنوعی

سمانه رضوانی؛ موسیقی در فقه اسلامی، موضوعی است که احکام آن براساس معیارهایی مشخص، تبیین شده است و بر هر مسلمان لازم است احکام شرعی مربوط به این موضوع را بدانند. به طور کلی، گوش دادن به موسیقی لهوی و متناسب با مجالس گناه، حرام شمرده شده است. همچنین در فقه، گوش دادن به صدای خواننده زن اگر به‌صورت غنا و آوازخوانی باشد، برای مردان حرام است. اما پرسشی که امروزه با پیشرفت فناوری مطرح شده، این است که آیا گوش دادن به آهنگ‌هایی که با کمک هوش مصنوعی ساخته می‌شوند و از صدای خوانندگان زن تقلید می‌کنند، حرام است یا خیر. دو مرجع تقلید، پاسخ صریحی به این پرسش داده‌اند.

آیت‌الله‌العظمی شهید سید علی خامنه‌ای:

در موارد حرمت، فرقی بین اینکه منشأ تولید این صدا، شخص حقیقی و یا هوش مصنوعی باشد، وجود ندارد. بنابراین اگر صدای تولید شده توسط هوش مصنوعی، ویژگی‌های صدای غنایی خواننده زن را داشته باشد، گوش دادن به آن نیز حرام است.

آیت‌الله‌العظمی ناصر مکارم شیرازی:

در فرض سؤال، جایز نیست.

نتیجه‌گیری:

بر این اساس، با توجه به فتوای این دو مرجع بزرگوار، ملاک حرمت در صدای غنایی زن، به منشأ تولید آن بستگی ندارد و هوش مصنوعی نیز نمی‌تواند حکم حرمت را تغییر دهد. بنابراین اگر صدای تولید شده توسط هوش مصنوعی، همان ویژگی‌های صدای غنایی خواننده زن را داشته باشد، گوش دادن به آن برای مردان حرام است. البته لازم به ذکر است که تشخیص موضوع و تطبیق آن با فتوای مرجع تقلید، برعهده مکلف است.

شکر

شاهرام NEWS IR
۱۴
۲۳ شهریور ۱۴۰۴
۱۴۰۴
شماره ۲۸۶

معارف

«امام حسن عسکری^(ع) حزب طرف‌دار خود را نزدیک خودش می‌داند و می‌فرماید که میان ما و شما خویشاوندی نزدیک است. یعنی قوم و خویش درجه یک هستیم، مثل پدر و فرزند، مثل برادر و مؤمن برادر مؤمن است! یعنی ارتباط میان دو مؤمن، پیوند برادری پدر و مادری است. نه برادری ناتنی. مراد از مؤمن کیست؟ آن کس که دنبال راه امام عسکری^(ع) است. این همان ارتباط مستحکم تشکیلاتی است میان امام و پیروانش.»

بیانات حضرت آیت‌الله‌العظمی شهید سید علی خامنه‌ای در جلسات هیئت انصارالحسین^(ع)، تهران، ۱۳۵۱. کتاب هم‌زمان حسین^(ع)

درسی از امام حسن عسکری^(ع) برای مراقبت از کبان جامعه اسلامی در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین سعیدی فاضل

هنر «اصلاح» در طوفان «تخریب»

این روزها در فضای جامعه و به‌خصوص در فضای مجازی و کانال‌های خبری و تحلیلی، به اسم نقد و مطالبه، نکاتی را می‌بینیم و می‌شنویم که اندک تناسبی با فرهنگ اصیل اسلامی و اخلاق انقلابی ندارد. گویی اخلاق معاشرت و حریم آبرو به دست فراموشی سپرده شده است و تعاملات اجتماعی، عرصه تاخت‌وتاز بی‌محابا و فرصتی برای «افشاگری»‌ها و تسویه حساب‌های سیاسی و جناحی است؛ با همین موضوع و به‌مناسبت ولادت حضرت امام حسن عسکری^(ع)، در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علی سعیدی فاضل، مدرس دانشگاه و مشاور رئیس دانشگاه ادیان و مذاهب، با واکاوی سیره عملی آن حضرت در پرفراز و نشیب دشوار عصر سامرا، درپی یافتن پاسخی برای این چالش، موضوع «نقد» و «اصلاح» در سنت اهل بیت^(ع)، واکاوی شده است.

سید حمیدرضا حسینی دانشور

مدرس حوزه، پژوهشگر علوم رفتاری

گفت‌وگو

نیغ دودم، علنی‌سازی،

امام^(ع) به مؤمنان هشدار می‌دهند که وعظ علنی، نه تنها سبب اصلاح نمی‌شود، بلکه «شین» و ننگ به بار می‌آورد. وقتی خطای فردی در ملا عام بیان می‌شود، نخستین چیزی که در وجود شنونده می‌میرد، «حرمت» است و «حرمت‌شکنی»، آغاز گستاخی است. وقتی آبرو ریخت و پرده‌ها دریده شد، دیگر راه بازگشتی برای فرد خاطی، باقی نمی‌ماند؛ زیرا او دیگر چیزی برای از دست دادن ندارد؛ ضمن آنکه اعتمادش را به اطرافیان نیز از دست می‌دهد و اینجاست که «امنیت روانی جامعه» نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد. امام^(ع) نیک می‌دانستند که اگر بنا باشد هر لغزشی در میان اصحاب، به جای آنکه در خلوت و با مدارا برطرف شود در کوچه و بازار فریاد زده شود، نظام ارتباطی جامعه از هم می‌پاشد و اعتماد عمومی که وحدت بخش جامعه اسلامی است، آسیب می‌بیند. تفاوت «نقد مصلحانه» با «هتک حیثیت» نیز دقیقاً در همین نتیجه است؛ فرد خطاکار، طبق عادت پس از شنیدن انتقاد در ملأعام، انگیزه بیشتری برای مقابله به مثل و لجajt دارد تا اصلاح. نقد علنی، بیش از آنکه «بیمار» را درمان کند، «بیماری» را در پیکره اجتماع تکثیر می‌کند.

نقد در خلوت؛ آراستن جامعه

در منطق نورانی امام، «نصیحت» و «نقد»، ابزاری برای «زینت دادن» به برادر دینی است. «زینت» یعنی رفع نقص و افزودن زیبایی. در این نگاه، ناصح، چون طبیبی مشفق، دست برادر را می‌گیرد و او را از آلودگی پاک می‌کند. بی‌آنکه کسی بویی ببرد. وقتی نقص برادر دینی در خلوت به او گوشزد می‌شود، او نه تنها احساس تحقیر نمی‌کند، بلکه حس می‌کند «محترم» شمرده شده است. این رویکرد، فراتر از یک مصلحت فردی، روافقی «آراستن جامعه» نیز هست. وقتی مؤمنان، به جای جار زدن خطاها، در خلوت، یکدیگر را، بر مبنای تفصیل، موعظه می‌کنند، درحقیقت مانع از تزلزل پایه‌های اعتماد در پیکره امت می‌شوند. جامعه‌ای که اصلاحات آن در لایه‌های پنهان وبا مدارا انجام پذیرد، همواره «یکپارچه و مستحکم» باقی می‌ماند.

حجت‌الاسلام والمسلمین سعیدی فاضل: جامعه‌ای که در آن همگان به دنبال شکار لغزش‌ها و مفتضح کردن یکدیگر باشند، از درون فرو خواهد پاشید

نآرام‌ترین انسان‌ها در بیان امام حسن عسکری^(ع)

و آسایش و خوشی و آسودگی است. کمترین مردم در آسایش و کم‌بهره‌ترین افراد در راحتی کیست؟ امام حسن عسکری^(ع) در یک کلمه، چنین شخصی را معرفی کرده‌اند. کم‌بهره‌ترین انسان‌ها در آسایش و آرامش، «خود» است. جقد با کسرء خاء مصدر است و به معنای کینه‌توزی و کینه‌ورزی و کینه‌کسی را در دل داشتن و خشم نسبت به دیگری و دشمنی دیگری را به دل گرفتن است. «خود» صیغه مبالغه است و همین کار را با مبالغه و زیادی می‌رساند. مطابق این حدیث، آلودگی به صفت بد و ردیلت اخلاقی «حقد»، حتی کم آن هم زندگی را بر انسان تباه می‌کند و کینه‌ورزی زیاد، ضرر و خطر بیشتری دارد.

آدم بسیار کینه‌توز همواره در صد کینه‌ورزی به دیگران است و پیوسته در فکر ضربه زدن به افرادی است که کینه آنان را به دل دارد. کینه‌ورزی، هم آسایش و آرامش کینه‌ورز را به کمترین حد آن می‌رساند و هم سبب اقدام بر ضرر زدن و برهم زدن آسایش و آرامش آن فردی است که کینه‌اش را در دل دارد. بنابراین راه رسیدن به آسایش و آرامش فردی، پاک‌سازی درون و دل

ویژه ولادت

درسی از امام حسن عسکری^(ع) برای مراقبت از کبان جامعه اسلامی در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین سعیدی فاضل

هنر «اصلاح» در طوفان «تخریب»

این روزها در فضای جامعه و به‌خصوص در فضای مجازی و کانال‌های خبری و تحلیلی، به اسم نقد و مطالبه، نکاتی را می‌بینیم و می‌شنویم که اندک تناسبی با فرهنگ اصیل اسلامی و اخلاق انقلابی ندارد. گویی اخلاق معاشرت و حریم آبرو به دست فراموشی سپرده شده است و تعاملات اجتماعی، عرصه تاخت‌وتاز بی‌محابا و فرصتی برای «افشاگری»‌ها و تسویه حساب‌های سیاسی و جناحی است؛ با همین موضوع و به‌مناسبت ولادت حضرت امام حسن عسکری^(ع)، در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علی سعیدی فاضل، مدرس دانشگاه و مشاور رئیس دانشگاه ادیان و مذاهب، با واکاوی سیره عملی آن حضرت در پرفراز و نشیب دشوار عصر سامرا، درپی یافتن پاسخی برای این چالش، موضوع «نقد» و «اصلاح» در سنت اهل بیت^(ع)، واکاوی شده است.

درسی برای امروز

جامعه امروز ما، بیش از هر چیز به «حکمت» نقد» نیاز دارد؛ نقدی که نه برای شکستن افراد، که برای ساختن مسیر باشد. وظیفه نخبگان و دلسوزان نظام اسلامی در این میانه، تمرین «شجاعت پنهانی» است. شجاعت واقعی یعنی اگر خطایی را در مسئول برابر دینی دیدیم، بی‌پرده و صریح به خود او منتقل کنیم، نه اینکه آن را به دستمایه‌ای برای جار و جنجال‌های رسانه‌ای بدل سازیم. ما اگر به دنبال اقتدار نظام و انسجام ملی هستیم، باید بدانیم که این انسجام، نه با «افشاگری‌های سلیقه‌ای» و حاشیه‌سازی‌های مجازی، که با «مروت دینی» و «نقد مشفقانه خطاهای هم» استحکام می‌یابد. تقویت پیوندهای ایمانی در گرو این است که در ترازوی نقد، پیش از آنکه «حقیقت تلخ» را به پهای فروپاشی حرمت دیگران فریاد برزیم، «حفظ آبروی افراد» و «مصلحت جمع» را نیز در کفه ترازو بگذاریم. نقد مسئولانه، یعنی دغدغه اصلاح داشتن، نه هل دادن افراد به سمت سقوط و فضاخت آن‌ها در ملأعام.

فروپاشی جامعه از درون

در منطق اهل بیت^(ع)، «زینت بخشی» شرط نخست انتقاد است. لذا اگر سخنی ما باعث شکستن شأن مؤمن شود، حتی اگر حق باشد، از ریشه شیطان است. تذکر در خلوت، تمرین «اخلاص» است که از هیاهوی فضای مجازی و تحسین تماشاگران رهاست. انسجام جامعه ایمانی با «ستر عیوب»، گره خورده است، چراکه لغزش‌ها و مفتضح کردن یکدیگر باشند، از درون فرو خواهد پاشید. نقد علنی، نه ناصحانه است نه اصلاح‌گر. هشجاری و بصیرت نیز، هرگز به معنای گستاخی نیست. مؤمن برای برادرش «آینه» باشد، نه «تبر»؛ چرا که آینه عیوب را می‌پوشاند و برطرف می‌کند. اما تبر فقط به ویرانی می‌انديشد.

